

POSTANOWIENIE

Dnia 13 sierpnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Gerard Bieniek (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Ministra Finansów
przy uczestnictwie Syndyka Masy Upadłości Laboratorium Frakcjonowania Osocza
Spółki z o.o. w upadłości w M., Banku Zachodniego WBK S.A. we W.,
ING Banku Śląskiego S.A. z siedzibą w K., Banku Polska Kasa Opieki S.A. w W.,
Banku BPH S.A. w K., Kredyt Banku S.A. w W.
o wpisy zmian hipotek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 13 sierpnia 2008 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego
z dnia 10 lipca 2007 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 10 lipca 2007 r. Sąd Okręgowy uchylił wszystkie wpisy dokonane w księdze wieczystej dnia 15 lutego 2007 r. przez Sąd Rejonowy. Wpisy te wykazywały przejście na wnioskodawcę Skarb Państwa - Ministra Finansów 60% hipotek kaucyjnych wpisanych na rzecz każdego z uczestników postępowania (szereg banków) ze względu na wyegzekwowanie od wnioskodawcy jako poręczyciela należności głównej w kwotach wskazanych we wniosku wraz z odsetkami.

W wyniku apelacji wszystkich uczestników postępowania Sąd Okręgowy uchylił wpisy wskazując, że art. 97 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r., nr 124, poz. 1361 ze zm. - dalej: u.k.w.h.) nie może stanowić podstawy wpisu, gdyż dotyczy dłużnika osobistego, a wnioskodawca, spłacając cudzy dług takim dłużnikiem nie jest. Żądanie wniosku powinno być zatem oceniane na podstawie art. 518 § 1 pkt 1 k.c. w związku z art. 509 § 2 k.c. Zgodnie z tym ostatnim przepisem na nabywcę wierzytelności przechodzą wszelkie związane z nią prawa, także hipoteki. Jednak stosownie do art. 245¹ k.c. oraz art. 107 u.k.w.h. podstawę wpisu mogą stanowić określone tam dokumenty, a wnioskodawca dokumentów takich nie dołączył. Ponadto Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że wpisanie procentowego przejścia wierzytelności pozostaje w sprzeczności z art. 68 u.k.w.h., a także z rzeczywistym zakresem przejścia wierzytelności, co wynika z § 3 ust. 2 i 3 umowy poręczenia.

Skarga kasacyjna wnioskodawcy oparta została na obu podstawach kasacyjnych. Skarżący wskazuje naruszenie art. 97 u.k.w.h. w związku z art. 881 k.c.; art. 31 i 32 u.k.w.h.; art. 876 k.c. i art. 79 u.k.w.h., a także art. 378 § 1 k.p.c. i innych - bliżej nieokreślonych - przepisów prawa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawowym problemem występującym w rozpoznawanej sprawie jest sytuacja prawna poręczyciela: czy jest on dłużnikiem osobistym w rozumieniu art. 97 u.k.w.h. czy też innym dłużnikiem. Sąd drugiej instancji przyjął, że poręczyciel nie jest dłużnikiem osobistym jako osoba spłacająca cudzy dług. Sąd nie określił przy tym, jakim dłużnikiem jest poręczyciel. Tymczasem określenie „dłużnik osobisty”, o którym mowa w art. 97 u.k.w.h. należy interpretować mając na

uwadze, że odpowiedzialność dłużnika może przybrać postać odpowiedzialności osobistej (odpowiedzialność ciąży na całym jego majątku) oraz odpowiedzialności rzeczowej, gdy odpowiedzialność ta ograniczona została do określonego przedmiotu, za to niezależnie od tego, czy obciążony przedmiot stanowi element majątku dłużnika (taka sytuacja występuje przy zabezpieczeniu wierzytelności zastawem lub hipoteką). W pierwszej sytuacji mówić zatem należy o dłużniku osobistym; w drugim - o dłużniku rzeczowym. Dla ustalenia, czy w danej sytuacji dłużnik jest dłużnikiem osobistym, czy też rzeczowym, bez znaczenia pozostaje w zasadzie okoliczność, czy ponosi on odpowiedzialność za dług własny czy też za dług cudzy (tak jak np. poręczyciel). Osoba będąca dłużnikiem osobistym może być jednocześnie dłużnikiem rzeczowym (gdy np. ustanowiła hipotekę na własnej nieruchomości), może także wystąpić sytuacja, gdy kto inny jest dłużnikiem osobistym, a kto inny odpowiada rzeczowo (np. gdy hipoteka ustanowiona została na rzeczy cudzej).

Powyższe uwagi należy mieć na względzie dokonując wykładni art. 97 u.k.w.h. Zgodnie z treścią tego przepisu dłużnik osobisty (a więc ponoszący odpowiedzialność całym swoim majątkiem) uzyskuje zabezpieczenie swojego roszczenia regresowego, powstającego w chwili zaspokojenia wierzyciela hipotecznego, przeciwko właścicielowi nieruchomości obciążonej. Ujmując to inaczej, dłużnik osobisty zaspokajający wierzyciela hipotecznego i uzyskujący roszczenie regresowe względem dłużnika rzeczowego, uzyskuje rzeczowe zabezpieczenie przysługującej mu należności (przechodzi na niego hipoteka zabezpieczająca dotychczas roszczenie wierzyciela). W okolicznościach rozpoznawanej sprawy po stronie wnioskodawcy jako poręczyciela spełniającego świadczenie w miejsce dłużnika, za którego poręczono, powstaje roszczenie regresowe kierowane przeciwko dłużnikowi (art. 518 § 1 pkt 1 w związku z art. 881 k.c.). Jeżeli wierzytelność, za którą poręczono, została zabezpieczona hipoteką, zastosowanie znajdzie art. 97 u.k.w.h.

Trafne są także zawarte w skardze kasacyjnej uwagi odnoszące się do podstawy wpisu do księgi wieczystej w sytuacji, gdy określone uprawnienia nabywane są *ex lege* (mimo braku precyzyjnego wskazania, które przepisy postępowania zostały naruszone). W takiej sytuacji zbędne jest odwoływanie się do

art. 31 ust. 1 u.k.w.h. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2002 r., IV CKN 1092/00, OSNC 1003, nr 9, poz. 122).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.c.).